VIAȚA DE FAMILIE ÎN PERCEPȚIA TINERILOR: AȘTEPTĂRI ȘI PERSPECTIVE PENTRU VIITOR (*în baza investigațiilor din Republica Moldova*)

FAMILY LIFE IN THE PERCEPTION OF YOUNG PEOPLE: EXPECTATIONS AND PROSPECTS FOR THE FUTURE (*based on research in the Republic of Moldova*)

CZU: 316.36:159.937-053.6 **https://doi.org/10.59295/spd2025s.97**

Maria BULGARU
ORCID 0000-0002-9881-4031
E-mail: mariabulgaru49@yahoo.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Oleg BULGARU
ORCID 0000-0003-2659-6191
E-mail: olegbulgaru@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *The opinions of young people in the Republic of Moldova on marriage and family life were determined based on a sociological survey, conducted with 414 young people from 23 localities in the Republic of Moldova, and semi-structured interviews with 46 young people of both sexes, married and unmarried. The results obtained demonstrate that young people understand the role of the family as a fundamental pillar in the life of the individual, a space of safety, support and development, their opinions often oscillating between tradition and modernity. Marriage is considered a natural step in the life of an adult, but it is no longer an absolute ideal. The ages of young people at first marriage continue to increase. Cohabitation is accepted by more than half of the young people interviewed and is considered a test before marriage. Family happiness is seen by young people primarily through the lens of the material factor (decent income, own home, stable job, etc.), but a good part of them prioritizes relationships within the couple (trust and mutual support, sincerity and fidelity between spouses, etc.). Solving material problems can be achieved, in the opinion of more than half of the young people interviewed, by finding a well-paid job, including abroad.*

Keywords: *youth, family, marriage, cohabitation, children, youth problems.*

ARGUMENT

Progresul omenirii este strâns legat de afirmarea și dezvoltarea familiei, care în diverse forme, există din cele mai vechi timpuri, fiind legată de nevoia oamenilor de supraviețuire, protecție și reproducere. În ultimele decenii familiile din societățile contemporane, fie ele dezvoltate sau în curs de dezvoltare, au suportat transformări profunde, încât însuși termenul „familie” a devenit destul de ambiguu, el tinzând să acopere astăzi

realități diferite de cele ale generațiilor precedente. Uneori acest termen este extins nu doar asupra familiei tradiționale, dar și asupra altor forme și tipuri de conviețuire, foarte diferite de familia nucleară sau care nu au nimic comun cu familia (uniuni consensuale, cupluri de același sex etc.). Drept confirmare servește întreaga diversitate de definiții ale acestui concept, pornind de la cele mai vagi, utilizate la nivel cotidian, și mergând spre cele cu un conținut mai exact, oferite de specialiști din diferite domenii. Chiar dacă familia este considerată una dintre cele mai stabile instituții sociale, cu timpul ea se schimbă sub influența transformărilor sociale, economice și culturale, care în ultimele decenii au determinat apariția unor noi forme și provocări, au modificat structura, funcțiile, rolurile sale, toate acestea lăsându-și amprenta asupra definirii conceptului [1, p. 94-107].

Cunoașterea funcționării acestei instituții este de importanță socială primordială, dat fiind că ea își lasă amprenta asupra întregului sistem socioeconomic. Schimbările din instituția familiei au o influență majoră asupra situației demografice: asupra natalității, reproducerii și structurii populației, ceea ce duce la îmbătrânirea populației și la un dezechilibru între generații. De starea familiei depinde socializarea/educarea noilor generații, crearea și transmiterea valorilor spirituale, modelelor de comportament, organizarea procesului de producere și consum etc. La rândul său, modul de organizare și evoluție a familiei depinde de condițiile social-politice, economice şi culturale ale societății. Astfel, familia, ca instituție socială, reacționează, direct sau indirect, la toate schimbările produse într-o societate, într-o anumită perioadă de timp, devenind „barometrul" schimbărilor sociale.

În societatea contemporană s-au produs schimbări semnificative în scala valorilor acceptate de oameni. Se observă toleranța socială față de noile forme de comportament premarital, conjugal și parental, care anterior nu erau acceptate. Transformarea relațiilor sociale i-a impus pe tinerii din țara noastră să caute modalități proprii de adaptare la noul tip de societate prin schimbarea comportamentului premarital și a celui conjugal, planificarea familială etc. Valorile tradiționale privind familia, influențate de factori economici, culturali și tehnologici, au determinat schimbări semnificative în modul în care tinerii își proiectează viitorul familial. Centrarea pe carieră, dezvoltarea personală, insecuritatea economică, stilul de viață stresant etc. deplasează tot mai evident pe un loc secundar întemeierea unei familii, nașterea copiilor. O schimbare vizibilă în multe țări europene ține de vârsta la care tinerii decid să se căsătorească cu implicații asupra proceselor de reproducere a populației și progresului societății [2, p. 47]. Scăderea ratei căsătoriilor, creșterea vârstei la care tinerii își întemeiază o familie, diversificarea tiparelor de conviețuire și diminuarea natalității sunt aspecte care reflectă o transformare profundă a mentalităților tinerilor. În acest context, este esențial să înțelegem cum percep tinerii viața de familie, ce factori le influențează alegerile și în ce măsură sunt pregătiți pentru responsabilitățile familiale. Or, în condițiile transformărilor complicate și contradictorii din societatea noastră, pregătirea tinerilor pentru viața de familie, atitudinea lor față de căsătorie, familie și copii, precum și percepția asupra vieții de familie au devenit subiecte de actualitate și de interes atât pentru cercetători, cât și pentru societate în ansamblu.

Într-o societate aflată într-o continuă schimbare, tema familiei rămâne deosebit de actuală și importantă. Studierea problemelor ce țin de schimbările în comportamentele familiale permite să înțelegem, pe de o parte, situația complexă de funcționare și dezvoltare a familiei în societatea contemporană, să avem o imagine clară asupra direcției în care se îndreaptă tinerele generații, iar pe de altă parte, rezultatele investigațiilor pot contribui la elaborarea unor prognoze privind evoluția instituției familiei, tendințelor demografice (natalității, fertilității, nupțialității, divorțialității), de asemenea, pot contribui la dezvoltarea unor politici, care să sprijine tinerii în asumarea unui rol activ și echilibrat în cadrul familiei. Prin alți termeni, cercetarea temei ce ține de percepțiile tinerilor față de viața de familie, este nu doar relevantă, ci și necesară pentru a evidenția provocările contemporane ale acestora și a identifica soluții pentru consolidarea instituției familiei.

METODOLOGIE

Cercetarea opiniilor tinerilor din Republica Moldova față de viața de familie a fost realizată prin următoarele metode:

- *sondajul sociologic*, la care au participat 414 tineri cu vârstele 18-35 ani din 6 orașe (inclusiv, din or.Chișinău) și 17 localități rurale din Republica Moldova (structura eșantionului este prezentată în Tabelul 1);
- *interviul semistructurat,* realizat cu 46 de tineri de ambele sexe, căsătoriți sau necăsătoriți;
- *utilizarea bazei de date a Studiului Generații și Gen în Republica Moldova-2020*[1*].

Tabelul 1. Profilul respondenților sondajului sociologic (%)

Sexul	femeie	50,7
	bărbat	49,3
Mediul de trai	oraș	60,3
	sat	39,7
Vârsta	18-20 ani	11,8
	21-25 ani	33,3
	26-30 ani	26,2
	31-35 ani	28,7
Vârsta medie a respondenților (ani)		26,86
Starea civilă	căsătorit	48,1
	concubinaj	13,5
	celibatar	38,4

[1*] Generations and Gender Programme. (2020). *GGS Moldova Wave 1, 2020 [dataset]*. Distributed by GGP Data Archive. https://www.ggp-i.org/data/

Nivel studii	gimnaziu	4,9
	scoală generală/liceu	10,0
	școală profesională/colegiu	26,1
	superioare incomplete	20,7
	superioare	38,3
Nivel venituri[2**]	joase	62,8
	medii	32,3
	înalte	4,9

Datele sondajului și cele de interviu au fost colectate de către masteranzii programului Managementul Serviciilor Sociale din cadrul Departamentului Sociologie și Asistență Socială, USM, în lunile ianuarie-februarie 2025. Atât chestionarul, cât și ghidul de interviu au conținut itemi prin care s-au urmărit următoarele aspecte:

- atitudinea tinerilor față de căsătorie și concubinaj, de vârsta primei căsătorii;
- factorii ce influențează ca o căsnicie să fie fericită;
- repartizarea rolurilor în familie;
- atitudinea tinerilor față de nașterea copiilor, de numărul de copii dorit și ideal din familie;
- problemele cu care se confruntă tinerii și căile lor de soluționare.

Suplimentar, unele din rezultatele obținute au fost comparate cu cele din lucrările anterioare ale autorilor acestui articol și cu datele statistice actuale.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Familia, în opinia tinerilor intervievați, este fundamentul vieții fiecărei persoane – un spațiu de siguranță, un sprijin și dezvoltare. Familia înseamnă relație „*bazată pe respect reciproc, încredere și susținere*”. Conform rezultatelor sondajului, majoritatea absolută a tinerilor chestionați (94,9%) au menționat că înțeleg acest **rol al familiei și căsătoriei**, 84,6% – sunt gata să accepte obligații față de partenerul de viață, 95,2% – sunt pregătiți către comunicarea și cooperarea zilnică interpersonală, 96,1% – sunt gata să rezolve conflictele familiale în mod constructiv.

Familia se constituie prin căsătorie, care în opinia majorității respondenților „*aduce mai multă stabilitate emoțională, angajament și un sentiment de împlinire*”, dar totuși ei „*nu cred că, căsătoria este o condiție absolut necesară pentru fericire*”. Circa jumătate din tinerii intervievați (48,1%) au declarat că sunt căsătoriți, cealaltă jumătate – că

[2**] În categoria „venituri joase” sunt incluse veniturile care nu-i ajung respondentului nici pentru strictul necesar sau îi ajung numai pentru strictul necesar; în categoria „venituri medii” – veniturile care-i ajung respondentului pentru un trai decent, dar nu-i permit cumpărarea unor lucruri mai scumpe, sau veniturile care-i permit cumpărarea unor lucruri mai scumpe, dar cu eforturi; în categoria „venituri înalte” – veniturile care-i permit respondentului să aibă tot ce-i trebuie, fără mari eforturi, sau care-i permit să obțină tot ce-și dorește.

trăiesc în concubinaj (13,5%) sau că sunt celibatari (38,4%). Dintre tinerii necăsătoriți 78,5%, mai devreme sau mai târziu, au intenția să se căsătorească, iar 9,4% n-au această intenție. Vârsta medie la prima căsătorie, în opinia respondenților, este de 27,20 ani pentru bărbați și 23,93 ani pentru femei. Aceste vârste sunt mai mici decât cele din statisticile oficiale actuale (în anul 2023 vârstele la prima căsătorie în Republica Moldova au fost de 29,7 ani pentru bărbați și 26,6 ani pentru femei [3]), însă sunt în creștere față de cele din cercetările precedente ale autorilor [4, p. 370], [5, p. 256].

Deosebirea dintre statisticile actuale și opiniile tinerilor cu referire la **vârsta primei căsătorii** poate fi explicată prin faptul că există un șir de obstacole care împiedică realizarea acestei dorințe. Astfel, o cauză importantă în întemeierea familiei, menționată și în alte cercetări ([4, p.370], [5, p.254]), în opinia a 34,5% respondenți o reprezintă *dificultatea de a găsi partenerul potrivit, „frică de a face o alegere greșită*". Printre alte dificultăți au fost menționate: „*incertitudinea economică, temerile legate de stabilitate"*, *lipsa locuinței, veniturile mici, lipsa sau nesiguranța locului de muncă,* precum și faptul că „*există multe alternative de trai care nu presupun căsătorie*". Totuși 28,3% dintre respondenți au menționat că *nu există obstacole, dacă dorești să întemeiezi o familie* (a se vedea *Figura 1*).

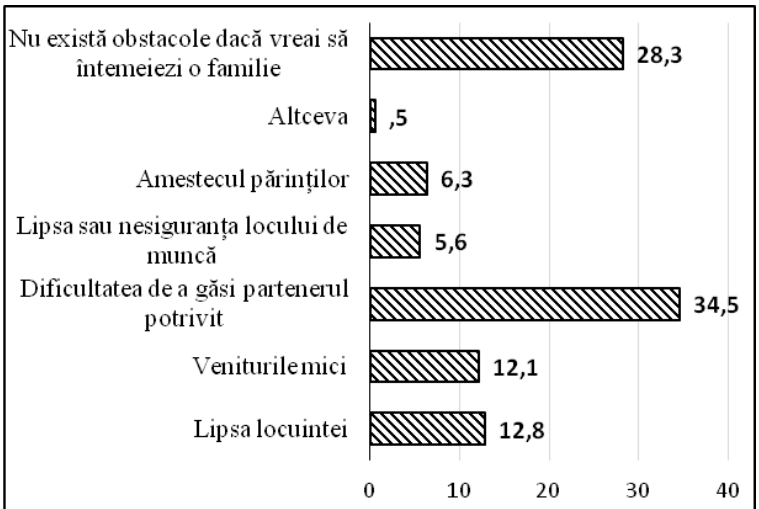

Fig.1. Obstacole în întemeierea familiei

Jumătate din tinerii intervievați (50,6%) consideră, într-o *măsură foarte mare sau mare*, că pentru a fi fericit este important de a fi căsătorit, iar în opinia a circa 2/3 din tineri (66,9%) avantajul în rezultatul căsătoriei aparține ambilor parteneri.

Pentru a determina factorii care contribuie ca **o căsnicie să fie fericită** a fost realizată analiza factorială a opiniilor respondenților, colectate prin 18 caracteristici dihotomice (cu valori *da/nu*). Acești factori, latenți, s-au dovedit a fi ***factorul material*** (*locuința proprie, bunăstarea materială, sănătatea* etc.), relațiile între soți sau ***relațiile***

intracuplu (*încrederea reciprocă, sprijinul reciproc, sinceritatea, înțelegerea între soți, fidelitatea* etc.) și relațiile cu mediul înconjurător sau ***relațiile extracuplu*** (*lucrul interesant, prietenii buni, aceeaș educație, libertatea/independența* etc.). Analiza cluster, care a urmat, a grupat respondenții după acești 3 factori: majoritatea respondenților, 48,2%, consideră că la o căsnicie fericită contribuie factorul material, 42,8% din ei – că la aceasta contribuie relațiile intracuplu și numai 9,0% din respondenți înaintează în prim plan – relațiile extracuplu.

Dacă opiniile cu privire la factorii pentru ca o căsnicie să fie fericită nu diferă mult în funcție de sexul respondenților, atunci ele diferă considerabil în funcție de veniturile respondenților: cu cât veniturile respondenților sunt mai mari, cu atât mai puțini din ei consideră factorul material important pentru ca o căsnicie să fie fericită, în schimb mai mulți din ei consideră relațiile intracuplu responsabile pentru căsnicia fericită, și invers. Indiferent de mărimea veniturilor, doar o parte mică din respondenți sunt de părerea că la fericirea în căsnicie contribuie relațiile extracuplu (a se vedea fig. 2).

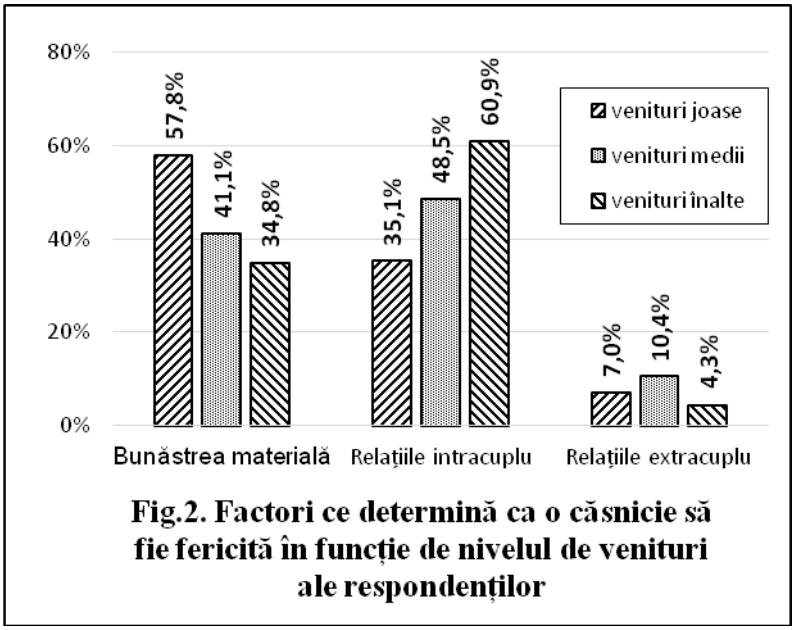

Fig.2. Factori ce determină ca o căsnicie să fie fericită în funcție de nivelul de venituri ale respondenților

Tinerii de azi consideră că „*fericirea nu depinde neapărat de statutul civil, cum ar fi căsătoria. Unii oameni pot fi extrem de fericiți în relații de concubinaj, contează modul în care se gestionează relația, comunicarea și sprijinul din partea partenerului, indiferent dacă suntem căsătoriți sau nu*”**.**

La o distanță de 10 ani, partea respondenților care au o *opinie pozitivă față de* **concubinaj** este în creștere (54,1% în 2025 față de 52,0% în 2016) [2, p.371]. La fel, este în creștere partea respondenților care consideră *concubinajul ca fiind o testare înainte de căsătorie* – 48,8% față de 47,6% în 2016. Procentajul celor intervievați, care văd

concubinajul ca o degradare morală este în descreștere (8,3% față de 10,1% în 2016), ceea ce demonstrează o atitudine tot mai permisibilă a tinerilor față de noile forme de relații în cuplu.

Nu s-au schimbat esențial pe parcursul ultimilor 10 ani nici opiniile respondenților față de **repartizarea sarcinilor în cadrul familiei,** confirmând totuși orientarea spre egalitatea de gen. Astfel, de majoritatea sarcinilor casnice sunt responsabili ambii soți. Doar *reparațiile în casă* și *cultivarea pământului* rămân a fi prioritar în responsabilitatea soțului (52,4% și, respectiv, 54,5% din respondenți sunt de această părere), iar spălarea rufelor – în responsabilitatea soției (53,1%).

Un aspect important în cercetarea familiei ține de **nașterea și creșterea copiilor**. Majoritatea absolută a tinerilor intervievați (98,3%) își dorește copii. Rezultatele sondajului demonstrează, că în opinia a 52,9% de respondenți *nașterea și creșterea copiilor este cel mai frumos dar de la Dumnezeu*, iar un sfert din ei (25,4%) consideră acest lucru ca *o datorie a fiecărui om*. Respondenții sunt total sau parțial de acord că *să vezi cum cresc copiii – este cea mai mare bucurie în viață* (94,7%), că *familia trebuie să-și planifice nașterea copiilor și să aibă atâția copii, pe câți poate să-i asigure cu cele necesare* (84,5%), și că *statul trebuie să acorde ajutor familiilor cu copii mici* (90,1%).

Numărul mediu de copii dorit de tineri este în descreștere: de la 2,55 în anul 2016 [2, p. 371] la 2,48[3*] în anul 2020 și 2,20 în prezenta cercetare (2025). Opiniile respondenților demonstrează că este în descreștere și **numărul ideal mediu de copii în familie**: de la 3,0 în anul 2016 la 2,76[*] în anul 2020 și 2,52 în anul 2025. Acest tablou al opiniilor tinerilor chestionați ne conduce la concluzia, că tendințele natalității în Republica Moldova vor fi în continuare în descreștere.

Opiniile tinerilor despre numărul dorit și ideal de copii variază, fiind influențate de caracteristici precum sexul, venitul, educația, vârsta (a se vedea Tabelul 2).

Tabelul 2. Opiniile respondenților cu privire la numărul mediu de copii în familie

		Numărul mediu dorit de copii	**Numărul mediu ideal de copii în familie**
Sexul respondentului	masculin	2,20	2,44
	feminin	2,16	2,55
Veniturile respondentului	joase	2,05	2,37
	medii	2,20	2,56
	înalte	3,02	2,96

[3**] Valoare calculată de autori din datele studiului „Generații și Gen” pentru populația cu vârstele de 18 – 35 ani.

Studiile respondentului	gimnaziale	2,19	2,42
	scoală generală/liceu	2,16	2,39
	scoală profesională/colegiu	2,03	2,56
	superioare incomplete	2,32	2,59
	superioare	2,08	2,28
Vârsta respondentului	18-20 ani	1,79	2,26
	21-25 ani	2,21	2,61
	26-30 ani	2,13	2,37
	31-35 ani	2,29	2,56

Observăm că femeile își doresc în medie mai puțini copii decât bărbații. Numărul mediu dorit și cel ideal de copii în familie crește odată cu veniturile, nivelul studiilor și vârsta respondenților.

Motivele principale pentru care soții își doresc copii sunt următoarele: copiii reprezintă *dovada dragostei* (62,5%) sau *continuarea neamului* (24,0%), „*.legătura între generații”.* Nedorința de a avea copii este argumentată de către respondenți prin *situația financiară grea* (51,1%), *instabilitatea economică din țară* (20,2%) sau *piedica în carieră* pe care o cauzează copiii (15,3%). Printre alte motive numite de tinerii intervievați au fost: „*nu vor să își asume responsabilitățile legate de creșterea unui copil”, „nu vor să renunțe la libertatea pe care o au”,* sunt *„concentrați pe dezvoltarea personală”, „nu le plac copiii”.*

Având venituri insuficiente pentru un trai decent la nivelul standardelor contemporane (venituri mici – 45,3% din respondenți, venituri medii – 49,2% din respondenți), era și de așteptat ca respondenții, în marea majoritate a lor, să numească **problemele materiale** ca fiind cele mai complicate cu care se confruntă: *salariile mici* au fost menționate de 31,2% de respondenți, *lipsa unui loc de muncă stabil* – de 16,9% de respondenți, *asigurarea materială proastă* – de 12,3% de respondenți, „...e *greu din punct de vedere financiar, trebuie să ai o casă, să ai camere separate pentru fiecare, ca copilul să se simtă bine etc.”.* Soluționarea acestor probleme este văzută în găsirea unui loc de muncă bine plătit (33,4% din respondenți) sau angajarea suplimentară la lucru (11,0% din respondenți). *Emigrarea peste hotare pentru totdeauna* (13,5% din tineri au această intenție) sau *pentru o perioadă oarecare* (48,0%), în cele mai multe cazuri – pentru *căutarea unui loc de muncă bine plătit* (70,7% din tinerii care doresc să emigreze), reprezintă o altă cale de soluționare a problemelor materiale. În consecință, dacă aceste probleme nu vor fi depășite, desigur prin sprijinul statului, urmează să ne așteptăm la diminuarea în continuare a ratei căsătoriilor, creșterea vârstelor medii la prima căsătorie, diminuarea natalității și fertilității în țară.

CONCLUZII

Familia a fost dintotdeauna un pilon fundamental în viața individului. În contextul actual, marcat de globalizare, tehnologie și transformări sociale rapide, familia a suportat un șir de schimbări în modalitățile de constituire, în funcțiile și structura sa, în comportamentele reproductive etc., oscilând adesea între tradiție și modernitate. Cu toate acestea, familia continuă să fie nucleul de bază al societății, locul unde se transmite cultura, educația și valorile. Familia continuă să joace un rol esențial în viața tinerilor, în formarea identității, în oferirea sprijinului emoțional și în transmiterea valorilor fundamentale. Într-o societate tot mai complexă familia devine pentru tineri mai mult ca oricând, un reper de stabilitate și echilibru. Chiar și cei mai independenți tineri caută, în momentele-cheie, confortul oferit de familie. „*Pentru mine, familia reprezintă sprijin, iubire și apartenență. Este locul unde găsesc siguranță emoțională și unde mă pot exprima liber, știind că voi fi acceptat(ă) așa cum sunt”.*

Pentru cea mai mare parte din tinerii intervievați/chestionați căsătoria rămâne a fi considerată un pas firesc în viața unui adult, asociată cu responsabilitatea, stabilitatea și întemeierea unei familii. Totuși, în prezent, atitudinea tinerilor față de căsătorie s-a schimbat semnificativ: ea nu mai este un ideal absolut. Unii aleg să amâne căsătoria, alții o evită complet, preferând relațiile libere, uniunile consensuale sau parteneriatele neoficiale, căsătoria fiind percepută ca o etapă opțională, nu obligatorie. Concubinaj este acceptat de mai mult de jumătate dintre tinerii intervievați și considerat de o parte tot mai mare de tineri ca o testare înainte de căsătorie. Căsătoria, desigur, nu și-a pierdut complet valoarea, dar a devenit o alegere personală, nu o normă impusă de societate.

Cercetările realizate demonstrează că în societatea contemporană s-a schimbat semnificativ și atitudinea tinerilor față de nașterea și numărul de copii într-o familie. Dacă în trecut formarea unei familii și aducerea pe lume a copiilor erau considerate etape firești ale vieții, astăzi mulți tineri privesc acest aspect cu rezerve sau îl amână pentru mai târziu. Atitudinea tinerilor față de nașterea copiilor este influențată de factori economici, sociali și, mai ales, de factori personali: dorința de a călători, de a urma studii avansate sau de a-și construi o carieră profesională solidă etc. [6, p. 28-33]. Deși nu mai urmează un tipar tradițional, dorința de a avea copii nu a dispărut, ci a devenit o decizie conștientă, asumată și planificată. Mulți tineri își doresc copii, dar preferă să fie mai bine pregătiți emoțional și material, „d*e a fi capabili să ofere tot ce este mai bun pentru un copil*”, ceea ce denotă responsabilitatea tinerilor, conștientizarea faptului că „*…nu faci copii, să ți-i crească statul, statul poate doar să te susțină cu o indemnizație, te poate ajuta cu anumite facilități..., dar oricum totul e pe umerii părinților”.*

Motivarea familiilor tinere să aibă mai mulți copii este o provocare complexă și presupune o abordare multidimensională, care să țină cont de factorii economici, sociali, culturali și de politicile publice. Printre cei mai importanți pași, care ar trebui întreprinși actualmente în stimularea familiilor tinere pentru a naște mai mulți copii, persoanele intervievate au evidențiat: sprijinul financiar și facilități economice, accesul la servicii de îngrijire a copilului de calitate, reducerea costurilor educaționale.

Soluționarea problemelor materiale poate fi realizată, în opinia a circa jumătate din tinerii intervievați, prin găsirea unui loc de muncă bine plătit, prin asigurarea cu spațiu locativ, crearea în țară a unui mediu atractiv din punct de vedere economic, social și profesional. În caz contrar, nu există o altă ieșire din situație decât plecarea definitivă sau temporară la munci peste hotarele țării, opinie expusă de circa 2/3 din tineri. Migrația externă semnificativă a tinerilor din Republica Moldova va alimenta în continuare declinul populației. Mai mult, migrația tinerilor, motivați de dorința de a accesa oportunități economice și sociale mai avantajoase, nu doar că duce la scăderea constantă a ratei natalității. Exodul tinerei generații, precum și atitudinea tinerilor față de numărul de copii în descreștere într-o familie, amplifică fenomenul de îmbătrânire a populației, lăsând în urmă un contingent predominant vârstnic, ce necesită din ce în ce mai mult suport din partea sistemului de asistență socială și medicală, produce și un deficit semnificativ de forță de muncă calificată, esențială pentru dezvoltarea sectoarelor economice competitive. Aceasta lipsă de resurse umane specializate afectează direct piața muncii locale, limitând capacitatea de inovare și încetinind ritmul creșterii economice, ceea ce pune presiuni suplimentare asupra sistemului social și economic al țării [7, p.9].

REFERINȚE:

1. BULGARU, M., CHISTRUGA, I. *Familia tânără: aspecte ale adaptării la societatea în schimbare.* Chișinău: CEP USM, 2015. ISBN 978-9975-71-720-5.
2. NISTOR, Gh. Familia românească între conservatism și modernitate. În: NISTOR, Gh.,I. NEACȘU, I., E.SIMION, E. (coord.) *Familia în societatea românească. Pregătirea copiilor și tinerilor pentru viața de familie.* București: Editura Universitară, 2018. ISBN 978-606-28-0796-2.
3. *Tinerii în Republica Moldova în anul 2023.* Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/tinerii-in-republica-moldova-in-anul-2023-9578_61426.html [Accesat: 03.05.2025]
4. BULGARU, O., BULGARU, M. Căsătoria și viața de familie în opinia tinerilor. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe sociale*, 9–10 noiembrie 2017, Chișinău: CEP USM, 2017, p.368-372. ISBN 978-9975-71-701-4
5. BULGARU, O. Opiniile tinerilor privind comportamentul nupțial (în baza rezultatelor cercetării repetate „Pregătirea tinerilor pentru viața de familie”**)**. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe sociale.* 7−8 noiembrie 2019. Chișinău: CEP USM, 2019, p. 253-257. ISBN 978-9975-149-50-1.
6. BULGARU, M., BULGARU, O. *Comportamentul reproductiv al femeilor din Republica Moldova. Studiu sociologic.* Chișinău: CEP USM, 2018. ISBN 978-9975-142-20-5.
7. GAGAUZ, O. (coord.) *Populația Republicii Moldova la orizontul anului 2040*. Chișinău: INCE al ASEM, 2024, p. 9-12. ISBN 978-9975-167-91-8.